

GŁOS WĄBRZEŃSKI

Przedpłata: w ahead. miesięcznie 1,50 zł z od-
noszeniem przez pocztę 20 gr
wstawi. W wypadkach niezwyczajnych, przy wstrzy-
maniu przedpłat, wstrzymaniu pracy, przesłaniu ka-
pitałów, otrzymaniu nie na prawa łączki pozostawia-
jących bezczynną pocztę, lub innych okoliczności
niezależnych od redakcji, za datę ogłoszenia redakcja nie odpowiada.

Ogłoszenia: Za ogłosz. pobiera się od wierz-
sz. (7 lin.) 10 gr, za reklamy na
str. 3-lin. w wielokrotnych potocznych 30 gr na pierw-
szej str. 50 gr. Rabatu udziela się przy częstym ogło-
szeniu. „Głos Wąbrzeski” wychodzi trzy razy tygodn.
i to w poniedziałek, środę i piątek. Skrzynka pocztowa
23. Redakcja i administracja ul. Mickiewicza 8
Telefon 80. Konto czekowe P. K. O. Poznań 204.252.

Piątek Urbana p.
Sobota Zacharjasza pror.
Niedziela Wig. Reginy

Dzisiaj wschód słońca	5,11	zachód	6,48
Jutro „	5,13	„	6,45
Pojut. „	5,15	„	6,43

Nr. 104

Wąbrzeźno, sobota 6 września 1930 r.

Rok X

Troska o życie gospodarcze.

Doniosłość przewrotu majowego dla życia go-
spodarczego Polski, dotąd jeszcze nie zyskała na-
leżytego oświetlenia, mimo, iż przecież właśnie do-
piero od momentu przewrotu datują się początki
zaopiekowania się tem życiem ze strony władz
rządowych i pierwsze realne wysiłki w kierunku
należytego jego rozwoju.

Nie znaczy to oczywiście, by w przedmawio-
nym okresie państwowego życia brak było w Polsce
ludzi, posiadających pewną określoną koncepcję
gospodarczą. Owszem byli. Ale ogólne warunki
wewnętrzno-polityczne nie pozwalały poprostu
wówczas na konsekwentne przeprowadzenie tych
czy innych planów gospodarczych, czasami nie
dopuszczając nawet do ich ujawnienia. Konsekwen-
tną bowiem politykę gospodarczą uniemożliwiał
niemal doszczętnie ówczesny przerosł sejmowładz-
twa i źle zrozumianej demokracji. Zbyt często
zmieniali się ludzie u steru władzy, ażeby się mo-
żna było spodziewać jakiegokolwiek bądź konse-
kwentnego przeprowadzenia planów bodaj najnie-
zbędniejszych dla naszego życia gospodarczego.
Potrzebny do tego aparat nie istniał, a w poglądach
na najżywniejsze zagadnienia ekonomiczne o
znaczeniu ogólnopństwowym — panował nieby-
wały chaos. Jedne pomysły zastępowano niezwłocz-
nie drugimi, dlatego tylko, że owe pierwsze nie
od razu dawały takie wyniki, których się po nich
spodziewano, albo też i dlatego, że władzę obejm-
ował człowiek o innym zabarwieniu politycznym.
Od wzmoczonej ochrony celnej przeskakowano na-
raz do „polityki otwartych drzwi” dla towarów
zagranicznych, albo też uchwalano ustawy o świad-
czeniach socjalnych, aby nazajutrz dowodzić, że
ciężar ich uniemożliwia przemysłowi pracę. Na
kształtowanie się życia gospodarczego wpływały
przytem względy najzupełniej osobiste, mające
swe źródło właśnie w samym sejmowładztwie.
Wystarczy tylko wspomnieć korowody ówczesnych
posłów, ich „przyjaciół” i „przyjaciół ich przyja-
ciół”, waleśające się po biurach urzędów państw-
owych w każdej porze ich urzędowania i katego-
rycznym tonem domagające się zaspokojenia ich
żądań. Czy chodziło o przyznanie pożyczki z fun-
duszów rządowych, czy o zarządzenia celne, czy
też o załatwienie zatargu pomiędzy fabrykantem
a jego robotnikami, — wszędzie można było do-
szukać się wpływu jakiegoś posła lub senatora.

Projekty sejmowych ustaw powstawały przy-
tem bynajmniej nie dla istotnych potrzeb tej czy
innej gałęzi produkcji, lecz w imię interesu wpły-
wowych politycznie jednostek lub dla przypodo-
bania się wyborcom. Nic też dziwnego, że nie mo-
gły być przemyślane. Taki przecież charakter ma
np. artykuł 68 Konstytucji marcowej, jedyny, jaki
poświęcono sprawom gospodarczym, a najwyraź-
niej obliczony na efekt zewnętrzny. Już samo sfor-
muowanie artykułu tego dowodzi, jak bardzo po-
wierzchną była znajomość spraw gospodarczych
u tych ludzi, którzy przewidywali powołanie do
życia samorządu gospodarczego, a przytem nie
zrealizował go także żaden z poprzednich rządów
partyjno-sejmowładczych.

Izby handlowo-przemysłowe, rzemieślnicze i
rolnicze, o których mówi art. 68 konstytucji mar-
cowej, istniały wprawdzie już wówczas, ale w tych
tylko dzielnicach, gdzie powołały je do życia prze-
słane ustawy zaborców. Na całym obszarze Państwa
natomiast można je było powołać do życia dopie-
ro jedynie dzięki pełnomocnictwom rządu, uzy-
skanym w dniu 2-go sierpnia r. 1926.

W ciągu całego długiego okresu sejmowładz-
twa grupy gospodarcze nie miały możności zabra-

Zdemaskowanie szantażu z pokojową rewizją granic.

Ostatnia mowa min. Treviranusa, wygłoszona
w Królewcu, jest bodaj ze wszystkich przemówień
niemieckiego ministra terenów okupowanych naj-
donioślejszą. W mowie tej bowiem znajdujemy na-
stępujący ustęp: „Partja konserwatywna umieści-
ła w swym programie rewizję planu Younga i re-
wizję granic wschodnich, ponieważ uważa ona za
właściwe mówić prawdę tak, jak ją widzi. Lecz
gdybym nawet był ministrem spraw zagranicznych,
nie usiłowałbym w żadnym wypadku dać Polsce
okazji rozwinięcia tego problemu w Genewie. W
tej sprawie niema żadnych sprzeczności pomiędzy
nami a rządem Rzeszy.

Pan Treviranus w imieniu własnym i rządów
Rzeszy oświadczył tedy, iż Niemcy nie zamierzają
przez Genewę domagać się rewizji granic, innemi
słowy, nie chcą próbować szczęścia z artykułem
19 paktu Ligi Narodów. Tej przynajmniej zasady
chcą trzymać się w najbliższej przyszłości. Opinia
ta jest zupełnie zgodna z taktyką Niemiec w Ge-
newie, gdyż Rzesza, mimo ciągłych pogroźek, nie
próbowała ani razu użyć artykułu 19 przeciw Pol-
sce i jej zachodnim granicom. Uczyniła tak oczy-
wiście nie ze względu na poszanowanie traktatów,
lecz z tego powodu, że każda próba rewidowania
granic przy pomocy art. 19 paktu skończyłaby się
dla Niemiec fatalnie. P. Curtius nie powiedziałby
zapewne nigdy tego, co oświadczył ostatnio p.
Treviranus, gdyż w świetle mowy królewieckiej
p. Treviranusa wynika niedwuznacznie, iż wiecz-
na gadanina niemiecka o artykule 19 jest zwykłym
szantażem w stosunku do Polski, którą Niemcy
pragną straszyć bronią, nie wróżącą żadnych abso-
lutnie szans zwycięstwa napastnikowi. Dla opinii
polskiej mowa Treviranusa nie jest żadną rewela-
cją. Artykuł 19 paktu w żadnym wypadku nie

przewiduje rewizji granic i dla tego nie zawiera
żadnego niebezpieczeństwa dla Polski. Zaslugą p.
Treviranusa jest natomiast fakt, że w imieniu rzą-
du niemieckiego przyznał, iż po artykule 19 Niem-
cy niczego się nie spodziewają. Czy p. Curtius bę-
dzie z tego zadowolony — należy wątpić, gdyż
Niemcom od wygłoszenia mowy królewieckiej
przez lidera niemieckich konserwatystów ubywa
„argument”, którym stale żonglowali, usiłując za-
sugerować opinię międzynarodową, iż pakt Ligi
pozwala im żądać rewizji granic.

Ze zaś Niemcy zmierzać będą do rewizji gra-
nic nie przez artykuł 19 paktu Ligi, lecz dochodzić
zamierzają swych pretensyj siłą, o tem świadczy
ten fragment mowy p. Treviranusa, który głosi, iż
„właściwa chwila dla akcji rewizyjnej nastąpi wte-
dy, gdy naród niemiecki będzie dostatecznie silny,
by mieć gwarancję, iż będzie w stanie podtrzymać
podobne żądanie aż do osiągnięcia ostatecznego
rezultatu”.

Sprawa jest tedy postawiona jaśniej niż kiedy-
kolwiek. Nie przez Genewę drogą pokojowych dy-
kusyj, lecz siłą zmierzać będą Niemcy do „ode-
brania” Polsce ziem zachodnich. Tak też ocenia
tendencje niemieckie opinia francuska, której pod-
stawę charakteryzuje w następujących słowach
paryski korespondent „Journal de Geneve”: „Mo-
wy Treviranusa będą z pewnością żywo komento-
wane w Paryżu i niewątpliwie wzmocnią prąd,
przejawiające się w kierunku dostosowania polity-
ki uprawianej od paru lat do nowych okoliczno-
ści. Idea, iż polityka lokarnańska nie może już
wystarczy w obecnych warunkach, posiada prze-
konanych zwolenników w samym łonie rządu fran-
cuskiego”.

X-ty kongres Pax Romana w Monachjum

W imię pokoju pod hasłem miłości bliźniego.

W stolicy Bawarii, Monachjum, odbywa się
obecnie X-ty kongres międzynarodowej organiza-
cji katolickiej młodzieży akademickiej „Pax Ro-
mana”.

Na zjazd ten przybyli licznie przedstawiciele
prawie wszystkich krajów europejskich w liczbie
przeszło 300. Delegacja polska liczy 20 osób, w tem
księża senjorzy „Odrodzenia” Kneblewski, Mar-
chewka i Wojsa, prezes komitetu wykonawczego
„Odrodzenia” p. Malko, wiceprezes „Pax Roma-
na” p. Sobański i prezes delegacji p. I. Kruszyński.
Kongresowi przewodniczą dr. Luithe (Niemcy) i M.
Sobański (Polska).

Program kongresu przewiduje pielgrzymkę do
Attoning, przedstawienie pasyjne w Oberammer-
gau oraz koncert w National Theater.

Pomiędzy różnymi problemami intelektualnej,
międzynarodowej katolickiej współpracy akade-
mickiej, wybitną rolę grają również misje w egzo-
tycznych krajach Azji i Afryki.

MATKA 120 DZIECI.

W osadzie Bychawa pow. Lubelskiego onegdaj
odbył się pogrzeb 114-letniej Fajgi Kremerowej.
Za trumną zmarłej postępowała ludność miastecz-
ka oraz 120 dzieci, wnuków i prawnuków zmarłej.
Zmarła Kremerowa, mając 30 lat, rozwiodła się

ze swym mężem, było ona wówczas matką trojga
dzieci, 120 potomków obecnych na pogrzebie wy-
wodzi się od owych trojga dzieci, z których obe-
cnie najstarsze liczy 88 lat.

nia głosu i wypowiedzenia swych życzeń, a o de-
cyzjach w sprawach gospodarczych — rozstrzygał
przypadek lub interes osobisty.

Bezpośrednio po wypadkach majowych oczy-
wiście ujawniły się w całej rozciągłości braki, wy-
tworzone przez poprzedni długi okres bezmyślno-
ści gospodarczej. Rząd czynny stanął wobec olbrzy-
miego trudu odbudowy i rozbudowy gospodarstwa
narodowego, zaniedbanej przez rządy przedmajo-
we. W pierwszym rządzie musiał przytem dopiero
stworzyć silną podstawę myślową dla określonej
i jednolitej polityki ekonomicznej, o której przed

majem, w okresie kilkoletnich walk politycznych
i rozszalałych antagonizmów partyjnych... zapom-
riono.

Uporawszy się z przesileniem politycznym i
uzyskawszy przez pełnomocnictwa sejmu wolną
rękę w dekretowaniu ustaw, opanowawszy spadek
waluty i ustabilizowawszy ją na racjonalnym, go-
spodarczo dostosowanym kursie, — rząd Marszał-
ka Piłsudskiego zrównoważył budżet, pokrył jego
deficyt i przystąpił do prac nad uzdrowieniem sto-
sunków gospodarczych.

